

מכללת הרצוג-גוש עציון
ימי עיון בתנ"ך
קיץ תשס"ט

בס"ד ר"ח אב

מרגלים ששלח משה מול מרגלים ששלח יהושע – שוקי רייס במקום הרב יעקב מדן

1. משנה תענית ד' ו

בתשעה באב נגזר על אבותינו שלא יכנסו לארץ וחרב הבית בראשונה ובשניה ונלכדה ביתר ונחרשה העיר

2. בבלי תענית כ"ט ע"א

ויבכו העם בלילה ההוא אמר רבה אמר רבי יוחנן (אותו היום ערב) [אותה לילה ליל] תשעה באב היה אמר להם הקדוש ברוך הוא אתם בכיתם בכיה של חנם ואני קובע לכם בכיה לדורות חרב הבית בראשונה דכתיב ובחדש החמישי בשבעה לחדש היא שנת תשע עשרה [שנה] למלך נבכדנאצר מלך בבל בא נבזראדן רב טבחים עבד מלך בבל ירושלם וישרוף את בית ה' וגוי' וכתיב ובחדש החמישי בעשור לחדש היא שנת תשע עשרה [שנה] למלך נבכדנאצר מלך בבל בא נבזראדן רב טבחים עמד לפני מלך בבל בירושלם וגוי'

3. רמב"ן במדבר י"ד א

וטעם ויבכו העם בלילה ההוא כי לעת ערב באו המרגלים באהליהם כאשר הלכו מלפני משה, ובבקר השכימו וילינו כלם על משה ואהרן, וכך אמר משה (דברים א כז) ותרגו באהליכם, כי באהליהם היו אומרים דברי נרגן ואמרו רבותינו (תענית כט) הם בכו בכיה של חנם ואני אקבע להם בכיה לדורות ולא ידעתי מאיזה רמז שבפרשה הוציאו זה אבל מקרא מלא הוא (תהלים קו כד-כז), וימאסו בארץ חמדה ולא האמינו לדברו וירגנו באהליהם ולא שמעו בקול ה' וישא ידו להם להפיל אותם במדבר ולהפיל זרעם בגוים ולזרותם בארצות....

4. הרב יעקב מדן, "בכייה לשעה ובכייה לדורות (חטא המרגלים)", מגדים י', תש"ן

...השליחים יצאו לדרכם ארצה כנען מלאי שמחה של מצווה ובוטחים בדרכם, ואף ספק אם נקטו אמצעי זהירות של אנשי מקצוע. הם עלו בנגב והגיעו להר חברון. בנחל אשכול נטלו עמם אשכול ענבים גדול ופרות נוספים - והכול מתוך כוונה טובה להראות לעם את הארץ הטובה - ומיהרו לחברון כדי לבדוק את דרכי הגישה לעיר האבות, העתידה להיות ראשונה לכיבוש ולימים אף ראשונה למלכות בית דוד.

שם, בדרך לחברון אירע המפנה המר. עוד לפני שנכנסו לעיר פגשו עיניהם את מבטם הקר, החשדני, הגא והבוטח של אחימן, ששי, תלמי ואביהם, בכרמי חברון שמחוץ לעיר. דמם של שליחיהם קפא למראה הענקים שהביטו בהם כחגבים, ויחד עמו קפאה גם שמחת המצווה שבשליחותם. רק כלב נכנס לחברון. רק רגלו דרכה בה. חבריו נותרו מחוץ לעיר הענקים משום שפחדו להיכנס אליה. (על יהושע נדון בהמשך המאמר.) מכאן ואילך התהלכו השליחים רדופים ומפוחדים. סודם כנראה נתגלה (הפסוק "ונהי בעינינו כחגבים וכן היינו בעיניהם" [י"ג, לג] מעיד לעניות הבנתנו על החלפת מבטים שמשמעותה צבאית; המבט על משלחת סוחרים או תיירים אינו כמבט על חגבים), ובכל מקום נתקלו באווירת עוינות ובחשד. מיום ליום גדלה הסכנה ועמה הפחד, שהפך לאימה, האימה שהפכה לבעתה. היציאה מחיקם הבטוח של עמוד הענן ועמוד האש אל ארץ בלתי מוכרת הפכה להיות בלתי נסבלת. רצונם של השליחים לשוב אל משפחתם ולא להימכר בשוקי העבדים בארץ כנען, ולא להירמס על-ידי גיבורי כנען משייתפסו, האפיל מיום ליום על שליחות המצווה על פי ה', על חלוקת הנחלות. וכששבו מקץ ארבעים יום,

היה הסיפור הרשום על פניהם החיוורות, על עיניהם המבועטות, על נשימתם הכבדה, משכנע הרבה יותר מסיפורם של אשכול הענבים, הרימון והתאנה.

5. מלחמת העי (יהושע ז')

לאחר חטא המרגלים (במדבר י"ד ב-ג)	לאחר חטא עכן – והתבוסה בעי
ויפל משה ואהרן על פניהם לפני כל קהל עדת בני ישראל. ויהושע בן נון וכלב בן יפנה מן התרים את הארץ קרעו בגדיהם (י"ד ה- ו).	ויקרע יהושע שמלתיו ויפל על פניו ארצה לפני ארון ה' עד הערב הוא וזקני ישראל ויעלו עפר על ראשם (ז' ו).
וילנו על משה ועל אהרן כל בני ישראל ויאמרו אלהים כל העדה לו מתנו בארץ מצרים או במדבר הזה לו מתנו. ולמה ה' מביא אתנו אל הארץ הזאת לנפל בחרב נשינו וטפנו יהיו לבז הלוא טוב לנו שוב מצרימה (במדבר י"ד ב-ג).	ויאמר יהושע אהה אדני ה' למה העברת העביר את העם הזה את הירדן לתת אתנו ביד האמרי להאבידנו, ולו הואלנו ונשב בעבר הירדן (ז' ז).

6. נחלת כלב (יהושע י"ד)

נאום משה לקראת הכניסה לארץ (דברים י"א כב-כד)	שבועת משה לכלב (יהו' י"ד ט)
כי אם שמר תשמרון את כל המצוה הזאת אשר אנכי מצוה אתכם לעשתה... והוריש ה' את כל הגוים האלה מלפניכם וירשתם גוים גדלים ועצמים מכם כל המקום אשר תדרך כף רגלכם בו לכם יהיה...	אם לא הארץ אשר דרכה רגלך בה, לך תהיה לנחלה ולבניך עד עולם כי מלאת אחרי ה' אלוהי

7. התמודדות כלב

יהושע י"ד יב	דברים ט' א-ג
ועתה תנה לי את החר... כי אתה שמעת ביום ההוא כי ענקים שם וערים גדלת בצרת אולי ה' אתי והורשתים כאשר דבר ה'	שמע ישראל אתה עבר היום את הירדן, לבא לרשת גוים גדלים ועצמים ממך ערים גדלות ובצרות בשמים עם גדול ורם בני ענקים...